

АНАЛИЗЪТ НА ФИНАНСОВИЯ ЦИКЪЛ КАТО ОДИТНА ПРОЦЕДУРА ПРИ ОЦЕНКА НА ПРЕДПОЛОЖЕНИЕТО ЗА ДЕЙСТВАЩО ПРЕДПРИЯТИЕ

гл. ас. д-р Али Вейсел

*Висше училище по застраховане и финанси – гр. София
Дипломиран експерт-счетоводител,
Регистриран одитор*

Ключови думи:

*Одит
Одитни
процедури
Действащо
предприятие
Коефициент на
обща ликвидност
Финансов цикъл*

Резюме

Статията е посветена на анализа на финансовия цикъл и възможностите за неговото прилагане като одитна процедура при оценка на предположението за действащо предприятие. Посочват се примерните събития и условия, изброени в МОС 570 Действащо предприятие, които показват значителни съмнения по отношение на принципа. Обръща се внимание, че повечето от финансовите фактори са свързани с паричните потоци, изследването на които става обичайно чрез коефициенти за ликвидност. Представят се слабостите на този подход и се анализира тяхното влияние върху ефикасността на одиторската работа. Набляга се на факта, че при очакваното въвеждане на изискването в одиторския доклад да се оповестяват идентифицирани рискове за действащо предприятие, недостатъците на коефициентите ще бъдат още по-значими. За подобряване на одитните процедури се предлага използване на финансовия цикъл. Изследват се особеностите на този метод.

Предположението за действащо предприятие е фундаментален принцип при изготвяне на финансовите отчети. Затова одиторът има задължение да оценява целесъобразността от неговото прилагане. В Международните одиторски стандарти са посочени примерни събития или условия, които могат да породят значителни съмнения в това отношение. Повечето от тях са свързани с оценката на ликвидността. Класическите подходи за това обаче имат съществени недостатъци. Те придобиват особено голямо значение поради очакваните промени в одиторските доклади през тази година. Интерес за

изследване представляват възможностите за преодоляване на недостатъците чрез анализ на финансовия цикъл.

Същността на **предположението за действащо предприятие** се изразява в продължаване на дейността на предприятието в обозримото бъдеще.¹ Приема се, че този принцип е спазен, когато фирмата няма нито намерение, нито необходимост да ликвидира или значително да намали обема на своята дейност. Тогава активите и пасивите се оценяват и представят, при условие че ще бъдат в състояние да се реализират и уредят в нормалния ход на бизнеса.

Приложимите счетоводни стандарти изискват **преценка за способността** на предприятието да продължи като действащо да се направи от неговото ръководство.² Съгласно МОС 570 *Действащо предприятие* отговорността на одитора е да получи достатъчни и уместни одитни доказателства за целесъобразността и да направи заключение дали е налице съществена несигурност.³ В параграф А2 от МОС 570 са посочени примери за събития или условия, които, самостоятелно или взети заедно, могат да породят значителни съмнения в тази връзка. Те са групирани в **три групи**: финансови, оперативни и други.

По-голям интерес представляват **финансовите събития и условия**. Те включват следните фактори:⁴

- Превишение на пасивите над активите или превишение на текущите пасиви над текущите активи.
- Кредити с фиксиран срок за погасяване, чийто падеж приближава без реалистични шансове за подновяване или изплащане; или твърде голяма зависимост от краткосрочни кредити за финансиране на дългосрочни активи.
- Признаци за оттегляне на финансовата подкрепа от кредитори.
- Отрицателни парични потоци от основна дейност, демонстрирани от исторически или прогнозни финансови отчети.
- Неблагоприятни основни финансови показатели (съотношения).

¹ МОС 570 *Действащо предприятие* (в сила за одити на финансови отчети за периоди, започващи на или след 15 декември 2009 г.), § 2.

² МСС 1 *Представяне на финансови отчети*, Регламент (ЕО) № 1274/2008 на Комисията от 17 декември 2008 година, ОВ L 339/3, 18.12.2008 г., посл. изм., Регламент (ЕО) № 301/2013 на Комисията от 27 март 2013 година, ОВ L 90/78, 28.03.2013 г., § 25; СС 1 *Представяне на финансови отчети*. Обн., ДВ, бр. 30 от 7 април 2005 г., в сила от 01.01.2005 г., изм., ДВ, бр. 86 от 26 октомври 2007 г., в сила от 1 януари 2008 г., § 24.3; МОС 570 *Действащо предприятие* (в сила за одити на финансови отчети за периоди, започващи на или след 15 декември 2009 г.), § 3.

³ МОС 570 *Действащо предприятие* (в сила за одити на финансови отчети за периоди, започващи на или след 15 декември 2009 г.), § 6.

⁴ Пак там, § А2.

- Значителни загуби от дейността или съществено влошаване в стойността на активите, използвани за генериране на парични потоци.
- Наличие на просрочени задължения или преустановяване изплащането на дивиденди.
- Невъзможност за своевременно плащане на кредиторите.
- Невъзможност за спазване на условия по договори за заем.
- Промяна на условия по сделки с доставчици – от доставка на кредит към плащане веднага при получаване на доставката.
- Невъзможност за получаване на финансиране за разработка на ключов нов продукт или за други ключови инвестиции.

Прави впечатление, че повечето от посочените фактори са свързани с паричните потоци. Това е нормално, защото, както отбелязва проф. Динев, „паричните потоци, образно казано, са кръвоносната система на предприятието и всяко „запушване” води до неблагоприятни последици, до „финансови инфаркти”, преобладаващо фатални.”⁵

Оперативните и другите събития и условия за оценка на действащото предприятие са свързани с намеренията на ръководството, човешките ресурси, маркетинговата среда, законовите изисквания и други. Много често те също намират отражение във финансовите показатели.

Паричните потоци обичайно се изследват чрез **анализ на коефициенти за ликвидност**. Те показват доколко бързоликвидните активи на предприятието покриват неговите краткосрочни пасиви към определена дата. В това отношение няма изключение и в МОС 570. Първото условие, което може да поражда съмнение за действащо предприятие, посочено по-горе, включва анализ на превишението на текущите пасиви над текущите активи. Това става чрез изчисляване на коефициента за обща ликвидност, който се представя, както следва:

$$K_{\text{обща ликвидност}} = \frac{\text{Краткотрайни активи}}{\text{Краткосрочни пасиви}}$$

Този коефициент показва способността на предприятието със своите краткотрайни (текущи) активи да посрещне краткосрочните си пасиви. Освен него се използват още коефициенти за бърза ликвидност, незабавна ликвидност и абсолютна ликвидност. Те се изчисляват, както следва:

⁵ Динев, М. и К. Златарева. Теория на счетоводството. София, Тракия-М, 2012, стр. 377.

$$K_{\text{бърза ликвидност}} = \frac{\text{Краткосрочни вземания} + \text{Краткосрочни инвестиции} + \text{Парични средства}}{\text{Краткосрочни пасиви}}$$

$$K_{\text{незабавна ликвидност}} = \frac{\text{Краткосрочни вземания} + \text{Парични средства}}{\text{Краткосрочни пасиви}}$$

$$K_{\text{абсолютна ликвидност}} = \frac{\text{Парични средства}}{\text{Краткосрочни пасиви}}$$

Оценката на ликвидността чрез коефициенти представлява **статичен подход**. Интересно е, че той има определени **недостатъци**, които могат да подвеждат одитора. В подкрепа на това твърдение е достатъчно да се изследва само разгледаният в МОС 570 коефициент за обща ликвидност.

Според повечето специалисти коефициентът на обща ликвидност трябва да бъде по-голям от 2, за да осигури нужната ликвидност.⁶ Той обаче не винаги дава реална представа за паричните потоци. Това е така, защото чрез него се изследва **ликвидността към точно определен момент** – към датата на финансовия отчет. Потребителите на информацията във финансовите отчети не могат да придобият разбиране за ликвидността дори един ден преди тази дата.

С цел премахване на този недостатък някои автори предлагат стойностите на изследваните величини да се изчисляват като средна хронологична от месечните или тримесечните баланси.⁷ За изчисляване на салдото въз основа на месечните баланси се използва следната формула:

$$\bar{x} = \frac{x_1}{2} + x_2 + x_3 + \dots + \frac{x_{13}}{2}$$

където \bar{x} е средната стойност на изследваната величина, x_1 – салдото на изследваната величина към началото на първия месец, x_2 – салдото към началото на втория месец (края на първия месец), ..., x_{13} – салдото към края на дванадесетия месец.

Прилагането на посочената формула за средна хронологична величина усъвършенства коефициента. Въпреки това обаче се запазва неговият статичен характер.

Друг недостатък на коефициентите за ликвидност е **трудността на анализа**. По-голям коефициент се приема за по-добър, но когато е твърде висок, се прави изводът за неефикасно използване на активите.

По-интересни са възможностите за **манипулиране на коефициентите**. В това отношение заслужава внимание примерът, посочен от Cagle, Campbell и

⁶ Вж. Иванова, Р. и Л. Годоров. Финансово-стопански анализ. София, Тракия-М, 2008, стр. 546.

⁷ Пак там, стр. 548.

Jones в тяхна статия в Journal of Accountancy.⁸ Авторите посочват, че ако фирмата има 1 000 000 долара текущи активи и 750 000 долара текущи пасиви, коефициентът на обща ликвидност е 1,33 (1 000 000 / 750 000). Ако предприятието иска да си увеличи коефициента, може да плати 500 000 долара. Тогава текущите активи остават в размер на 500 000 долара, а текущите пасиви – 250 000 долара. По този начин коефициентът на обща ликвидност се увеличава на 2. Но това всъщност вреди на ликвидността на фирмата, защото паричните средства за посрещане на неотложни нужди се намаляват с 500 000 долара.

Недостатъците на коефициентите за обща ликвидност могат да се потвърдят и чрез **изследване на практиката**. Те имат по-голямо значение за работата на одитора. Например търговците на дребно в САЩ обичайно имат коефициент за обща ликвидност под 1.⁹ Въпреки това те не срещат затруднения при изплащане на своите задължения. Посочените факти са в сила и за България. На следващата таблица са посочени текущите активи и пасиви на реална търговска верига за две години.¹⁰

Таблица № 1

Коефициент на обща ликвидност на търговец на дребно

Показатели	2011 г.	2010 г.
1. Общо текущи активи (в хил. лв.)	35 111	36 825
2. Общо текущи пасиви (в хил. лв.)	69 378	69 843
3. Коефициент за обща ликвидност (р.1/р.2)	0,51	0,53

Вижда се, че за 2010 и 2011 г. коефициентите на обща ликвидност са много ниски. Въпреки това обаче предприятието се запазва като действащо до момента (2014 г.).

Въз основа на изследваните недостатъци на коефициентите за ликвидност може да се **обобщи**, че одитор, който ги прилага с цел да установи съмнения по отношение на предположението за действащо предприятие, ще определи, че са идентифицирани значителни рискове, когато няма такива. В резултат на това той ще извършва допълнителни одитни процедури.¹¹ Това ще води до намаляване на ефикасността.

⁸ Cagle, C. S., S. N. Campbell, and K. T. Jones. Analyzing liquidity using the cash conversion cycle. Method incorporating time complements static measures such as the more common current ratio. Journal of Accountancy, May 2013, <http://www.journalofaccountancy.com/Issues/2013/May/20126764.htm>.

⁹ <http://www.bizstats.com/corporation-industry-financials/retail-trade-44/food-beverage-and-liquor-stores-445/food-and-beverage-stores-445115/show>.

¹⁰ Информацията е взета от Търговския регистър, <http://www.brra.bg>.

¹¹ МОС 570 *Действащо предприятие* (в сила за одити на финансови отчети за периоди, започващи на или след 15 декември 2009 г.), § 16.

Тук е необходимо да се допълни, че се очаква в средата на 2014 г. Международната федерация на счетоводителите да въведе изискване в одиторския доклад да се представи заключение относно целесъобразността на използването от ръководството предположение за действащо предприятие и изрична декларация за това дали е идентифицирана съществена несигурност.¹² Тогава негативният ефект от прилагането на коефициентите за оценка на риска ще бъде още по-сериозен.

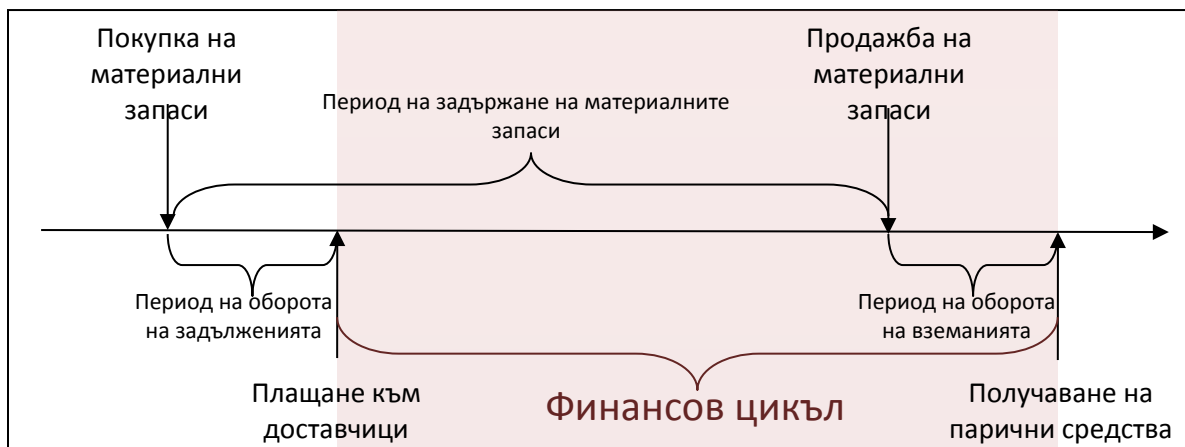
В случая е важно да се отбележи, че одиторските стандарти не задължават предприятието при изпълнение на едно или повече събития или условия да приеме съществуването на риск.¹³ Това е логично, защото оценката зависи от професионалната преценка на одитора.

Недостатъците на коефициентите могат да се избегнат чрез използване на **финансовия цикъл** (Cash Conversion Cycle или Financing period). Той представлява периодът, който започва от момента на влягането на парите в материални запаси и приключва с обръщането на запасите в пари. За неговото измерване се използва следното уравнение:

$$\begin{aligned} & \text{Финансов цикъл (Cash Conversion Cycle) =} \\ & \text{Период на задържане на материални запаси (Days' inventory on hand)} \\ & \quad + \text{Период на оборота на вземанията от клиенти (Days' receivable)} \\ & \quad - \text{Период на оборота на задълженията към доставчици (Days' payable)} \end{aligned}$$

Уравнението е представено схематично в следната фигура:

Фигура № 1. Финансов цикъл

¹² Вейсел, А. Подобряване на одиторския доклад, списание ИДЕС, София, бр. 7/2013 г., стр. 13 – 25, стр. 17.

¹³ МОС 570 *Действащо предприятие* (в сила за одити на финансови отчети за периоди, започващи на или след 15 декември 2009 г.), § А2.

Финансовият цикъл, като метод за анализ на ликвидността, е разгледан още през 1980 г. от Verlyn Richards и Eugene Laughlin.¹⁴ Въпреки това обаче ограничен брой автори обръщат внимание на него. Вероятно поради това не е разпространено и прилагането му.¹⁵

Късият финансов цикъл е по-благоприятен за предприятието, защото показва необходимост от по-малко парични средства. Неговото удължаване означава по-големи инвестиции на парични средства в материални запаси и вземания. Възможно е финансовият цикъл да е и отрицателен. Това е още по-добре за фирмата и се постига, когато покупката на материални запаси, тяхната продажба и събирането на вземанията става преди задълженията да се изплатят.

Необходимо е да се представи и изчисляването на **компонентите**, които са включени във формулата. За изследването на обръщаемостта на материалните запаси в българската литература по анализ се използва следното отношение:¹⁶

$$\text{Коефициент за обръщаемост на краткотрайните активи} = \frac{\text{Нетен размер на приходите от продажби}}{\text{Средна наличност на краткотрайните активи}}$$

Този показател може да бъде полезен при анализа на стопанската дейност. Той показва колко лева нетни приходи от продажби се получават за един лев средна наличност на краткотрайните активи. Не е подходящо обаче неговото използване за определяне броя на оборотите. Това е така, защото приходите от продажби се отчитат по продажни цени, докато наличността на краткотрайните активи е по себестойност.

Поради тази причина в модела на финансовия цикъл приходите от продажби се заместват със себестойност на продажбите.¹⁷ Така се вижда колко пъти се обръщат материалните запаси. Като броят на дните в годината се разделят на броя на оборотите, се получава **периодът на задържане на материалните запаси**. Това се представя в следния вид:¹⁸

¹⁴ Ibid.

¹⁵ В българската литература по управленски контрол формулата се разглежда от проф. Огнян Симеонов, вж. Симеонов, О. Контролинг. Основи на контролинга. Оперативен контролинг. София, Тракия-М, 2004, стр. 284.

¹⁶ Чуков, К. Финансово-стопански анализ на предприятието. София, Тракия-М, 2003, стр. 185-186.

¹⁷ Вж. Cagle, C. S., S. N. Campbell, and K. T. Jones. Analyzing liquidity using the cash conversion cycle. Method incorporating time complements static measures such as the more common current ratio. Journal of Accountancy, May 2013, <http://www.journalofaccountancy.com/Issues/2013/May/20126764.htm>.

¹⁸ Формулата се извежда от следните зависимости: Период на задържане на материалните запаси = $\frac{\text{Брой дни в периода}}{\text{Брой обороти на материалните запаси}}$; Брой обороти на материалните запаси (Коефициент за обръщаемост на краткотрайните активи) = $\frac{\text{Себестойност на продажбите}}{\text{Материални запаси}}$. Тук и по-нататък във формулите, с цел опростяване на моделите, не се взема под внимание данъкът върху добавената стойност.

$$\frac{\text{Материални запаси}}{\text{Себестойност на продажбите}} \times 365$$

Посочената формула показва за колко дни се продават материалните запаси. При намаляване на дните се намалява финансовият цикъл. Това води до подобряване на ликвидността. Любопитно е, че статичните формули, разгледани по-горе, не отчитат това влияние.

Периодът на оборота на вземанията от клиенти се определя аналогично чрез салдото на вземанията и приходите от продажби, както следва:

$$\frac{\text{Вземания}}{\text{Приходи от продажби}} \times 365$$

Формулата показва за колко дни се събират паричните средства. Когато фирмата има лоша кредитна политика, финансовият цикъл се удължава. Статичните формули не отчитат и този ефект.

Последният компонент на финансовия цикъл представлява **периодът на оборота на задълженията към доставчици**. Неговото изчисляване може да се извършва с формулата:

$$\frac{\text{Задължения към доставчици}}{\text{Покупки}} \times 365$$

Тук е необходимо да се изследва източникът на информация за покупките, защото те не се представят във финансовите отчети. Изчисляването им може да стане с помощта на следните уравнения:

$$\text{Начално салдо на материалните запаси} + \text{Покупки} - \text{Себестойност на продажбите} = \text{Крайно салдо на материалните запаси}$$

$$\text{Начално салдо на задълженията към доставчици} + \text{Покупки} - \text{Плащания към доставчици} = \text{Крайно салдо на задълженията към доставчици}$$

От посочените две уравнения второто е по-трудно за прилагане. Това е така, защото плащанията към доставчиците на материални запаси също не могат да се установят от финансовите отчети. При използване на първото уравнение за покупките се получава:

$$\text{Покупки} = \text{Себестойност на продажбите} - \text{Начално салдо на материалните запаси} + \text{Крайно салдо на материалните запаси}^{19}$$

¹⁹ В статията Cagle, C. S., S. N. Campbell, and K. T. Jones. Analyzing liquidity using the cash conversion cycle. Method incorporating time complements static measures such as the more common current ratio. Journal of Accountancy, May 2013, <http://www.journalofaccountancy.com/Issues/2013/May/20126764.htm> за изчисляването на периода на оборота на задълженията към доставчици вместо покупки се използва себестойност на продажбите. Това означава, че за улеснение на изчисленията авторите не вземат под внимание разликата между началното и крайното салдо на материалните запаси.

Периодът на оборота на задълженията към доставчици показва за колко дни предприятието може да отлага плащането на задълженията. Тук се отчита възможността за получаване на безлихвено финансиране чрез кредитни взаимоотношения с доставчиците. Колкото по-дълго една компания е в състояние да отложи плащанията, без това да навреди на взаимоотношенията (подчертаното е от мен – А.В.), толкова е по-добре за управлението на паричните потоци на предприятието. Важното е да се отбележи, че статичният подход при такива случаи показва влошаване на ликвидността.

Представените горе компоненти на финансовия цикъл могат да се представят в следния модел:

$$\text{Финансов цикъл} = \frac{\text{Материални запаси}}{\text{Себестойност на продажбите}} \times 365 + \frac{\text{Вземания то клиенти}}{\text{Нетни приходи от продажби}} \times 365 - \frac{\text{Задължения към доставчици}}{\text{Покупки}} \times 365,$$

където $\text{Покупки} = \text{Себестойност на продажбите} - \text{Начално салдо на материалните запаси} + \text{Крайно салдо на материалните запаси}$

Тук е важно е да се обърне внимание на факта, че финансовият цикъл не включва всички текущи активи и пасиви. Затова той е полезен за изследването на задълженията към доставчици.

Интерес за изследването представлява анализът на финансовия цикъл на разгледаното горе предприятие. За целта, освен текущи активи и пасиви, се използва и друга информация, представена във финансовите отчети. Данните и резултатите от анализа на коефициента за обща ликвидност и финансовия цикъл са представени в следващата таблица.²⁰

Таблица № 2

Финансов цикъл на търговец на дребно

Показатели	2011 г.	2010 г.
1. Общо текущи активи (в хил. лв.)	35 111	36 825
2. Общо текущи пасиви (в хил. лв.)	69 378	69 843
3. Материални запаси (в хил. лв.)	20 460	21 606
4. Вземания от продажби (в хил. лв.)	2 746	3 842
5. Приходи от продажби на стоки (в хил. лв.)	184 692	206 371
6. Себестойност на продажбите (в хил. лв.)	146 774	162 058
7. Търговски задължения (в хил. лв.)	28 540	51 136

²⁰ Информацията е взета от Търговския регистър, <http://www.brra.bg>.

8. Коефициент за обща ликвидност (р.1/р.2)	0,51	0,53
9. Период на задържане на материалните запаси (р.3х365/р.6)	50,88	7,17
10. Период на оборота на вземанията от клиенти (р.4х365/р.5)	5,43	67,26
11. Период на оборота на задълженията към доставчици (р.7х365/(р.6-р.3 предх.г.+р.3 тек.г.)	71,53	- ²¹
12. Финансов цикъл (р.9+р.10-р.11)	(15,23)	-

Полученият финансов цикъл за изследваното предприятие е -15,23 дни. Това означава, че покупката на материални запаси, тяхната продажба и събирането на вземанията става 15,23 дни преди задълженията да се изплатят. Това е много благоприятно за фирмата, ако не се нарушават договорните условия с доставчиците. Важно е винаги да се обръща особено внимание на периода на оборота на задълженията към доставчици. От таблицата се вижда, че този показател за 2011 г. е 71,53 дни. Ако се допусне, че съгласно договорите с доставчиците задълженията трябва да се изплащат за 60 дни, разликата от 11,53 дни (71,53 – 60) се дължи на неспазването на падежите. В такъв случай финансовият цикъл е благоприятен, когато не е по-къс от -3,69 дни (-15,23+11,53 или 50,88+5,43 – 60).

Интересно е да се изследва **връзката между финансовия цикъл и коефициента за обща ликвидност**. Това обаче не може да стане само въз основа на информацията от финансовите отчети. Затова може да се използва следния пример:

Предприятието придобива стоки в размер на 100 000 лв. в началото на периода. Те се продават с надценка 30% за 20 дни. Поради изчерпване на наличностите на 20-тия и 40-ия ден също се доставят стоки за по 100 000 лв. Събирането на вземанията става 2 дни след продажбата. Плащането на всяка доставка се извършва на 40-ия ден.

Необходимо е да се изчислят финансовият цикъл и коефициентът за обща ликвидност, както и да се анализират получените резултати.

За финансовия цикъл на предприятието в посочения пример се получава:

²¹ Периодът на оборота на задълженията към доставчици може да се изчисли само за 2011 г., защото формулата включва начални салда на материалните запаси. Те са крайните салда за 2010 г. За 2010 г. обаче не са представени салдата към 1 януари. Поради това и финансовият цикъл не може да се изчисли за 2010 г.

Финансов цикъл = Период на задържане на материални запаси + Период на оборота на вземанията от клиенти – Период на оборота на задълженията към доставчици = 20 дни + 2 дни – 40 дни = –18 дни.

Това означава, че покупката на материални запаси, тяхната продажба и събирането на вземанията става 18 дни преди задълженията към доставчиците да се изплатят. Този резултат е благоприятен за фирмата, защото стоките могат да се плащат без влагането на парични средства от предприятието.

За изчисляването на коефициент за обща ликвидност трябва да се определят краткотрайните активи и краткосрочните пасиви към края на периода, т.е. към 40-ия ден.

Материалните запаси към тази дата са в размер на 100 000 лв. Налична е само доставката, извършена на 40-ия ден, т.к. предишните са продадени. Това означава, че себестойността на продажбите възлиза на 200 000 лв. (продадени са стоките от две доставки по 100 000 лв.). По продажна стойност те са в размер на 260 000 лв. [200 000 лв. x (1+30%)]. Среднодневните продажби са 6 500 лв. (260 000 лв. / 40 дни). От тях не са събрани продажбите от последните два дни. Следователно вземанията са 13 000 лв. (6 500 лв. x 2 дни). Така се получава, че входящите парични потоци са 247 000 лв. (260 000 лв. – 13 000). На доставчиците е платена само първата доставка, т.е. 100 000 лв. Това означава, че наличните парични средства са в размер на 147 000 лв. (247 000 лв. – 100 000 лв.). Неплатените доставки представляват задълженията към доставчиците. Те са тези, които са извършени на 20-ия и 40-ия ден и възлизат на 200 000 лв. (две доставки по 100 000 лв.).

Така за коефициента за обща ликвидност се получава:

$$\text{Краткотрайни активи} = \text{материални запаси} + \text{вземания} + \text{парични средства} = 100\,000 \text{ лв.} + 13\,000 \text{ лв.} + 147\,000 \text{ лв.} = 260\,000 \text{ лв.}$$

$$\text{Краткосрочни пасиви} = \text{задължения към доставчици} = 200\,000 \text{ лв.}$$

$$\text{Коефициент за обща ликвидност} = \text{Краткотрайни активи} / \text{Краткосрочни пасиви} = 260\,000 \text{ лв.} / 200\,000 \text{ лв.} = 1,3.$$

Прави впечатление, че коефициентът е по-висок от 1. Това е така, защото генерираните парични средства не са използвани за други цели. На практика обаче често се използват. В такъв случай коефициентът ще се изчисли, както следва:

$$\text{Краткотрайни активи} = \text{материални запаси} + \text{вземания} + \text{парични средства} = 100\,000 \text{ лв.} + 13\,000 \text{ лв.} + 0 \text{ лв. (не са налични, защото са използвани за други цели)} = 113\,000 \text{ лв.}$$

$$\text{Краткосрочни пасиви} = \text{задължения към доставчици} = 200\,000 \text{ лв.}$$

$$\text{Коефициент за обща ликвидност} = \text{Краткотрайни активи} / \text{Краткосрочни пасиви} = 113\,000 \text{ лв.} / 200\,000 \text{ лв.} \approx 0,57.$$

Полученият коефициент за обща ликвидност от 0,57 не представлява проблем, защото не са нарушени договорните взаимоотношения с доставчиците. Това се дължи на благоприятния финансов цикъл от –18 дни. При запазване на паричните средства в наличност, за да се постигне коефициент над 1, може да се твърди, че предприятието не ги управлява ефективно.

Направеното изследване за анализа на ликвидността при оценка на предположението за действащо предприятие от одитора позволява да се заключи, че коефициентите за ликвидност могат да се манипулират. Освен това на практика много предприятия с коефициент за обща ликвидност под 1 не срещат затруднения, въпреки че специалистите препоръчват той да бъде минимум 2. Прилагането на статичния подход за изследване на паричните средства, така както се посочва и в МОС 570 *Действащо предприятие*, има определени недостатъци. Те могат да водят до намаляване ефикасността на одиторската работа. Подобрене може да се постигне чрез използване на финансовия цикъл. При него обаче трябва да се обръща особено внимание на периода на оборота на задълженията към доставчици. Има значение дали той се изчислява въз основа на реалните плащания, или според договорните условия.

Библиографска справка:

1. Вейсел, А. *Подобряване на одиторския доклад, списание ИДЕС, София, бр. 7/2013 г., стр. 13 – 25.*
2. Динев, М. и К. Златарева. *Теория на счетоводството. София, Тракия-М, 2012.*
3. Иванова, Р. и Л. Тодоров. *Финансово-стопански анализ. София, Тракия-М, 2008.*
4. *МОС 570 Действащо предприятие (в сила за одити на финансови отчети за периоди, започващи на или след 15 декември 2009 г.).*
5. *МСС 1 Представяне на финансови отчети, Регламент (ЕО) № 1274/2008 на Комисията от 17 декември 2008 година, ОВ L 339/3, 18.12.2008 г., посл. изм., Регламент (ЕО) № 301/2013 на Комисията от 27 март 2013 година, ОВ L 90/78, 28.03.2013 г.*
6. Симеонов, О. *Контролинг. Основи на контролинга. Оперативен контролинг. София, Тракия-М, 2004.*
7. *СС 1 Представяне на финансови отчети. Обн., ДВ, бр. 30 от 7 април 2005 г., в сила от 01.01.2005 г., изм., ДВ, бр. 86 от 26 октомври 2007 г., в сила от 1 януари 2008 г., § 24.3; МОС 570 Действащо предприятие (в сила за одити на финансови отчети за периоди, започващи на или след 15 декември 2009 г.).*
8. *Търговски регистър, <http://www.brra.bg>.*

9. Чуков, К. Финансово-стопански анализ на предприятието. София, Тракия-М, 2003.
10. Cagle, C. S., S. N. Campbell, and K. T. Jones. Analyzing liquidity using the cash conversion cycle. Method incorporating time complements static measures such as the more common current ratio. *Journal of Accountancy*, May 2013, <http://www.journalofaccountancy.com/Issues/2013/May/20126764.htm>.
11. <http://www.bizstats.com/corporation-industry-financials/retail-trade-44/food-beverage-and-liquor-stores-445/food-and-beverage-stores-445115/show>.

ANALYSIS OF CASH CONVERSION CYCLE (FINANCING PERIOD) AS AUDIT PROCEDURE IN THE ASSESSMENT OF THE GOING CONCERN ASSUMPTION

Chief Ass. Prof. Ali Veisel, PhD

VUZF University, Sofia

Certified Public Accountant, Registered Auditor

Key words:

*Audit
Audit
procedures
Going concern
Current ratio
Cash
conversion
cycle (financing
period)*

Summary

The article is devoted to the analysis of the cash conversion cycle and the possibilities for its application as an audit procedure for the assessment of the going concern assumption. Sample events and conditions listed in ISA 570 Going Concern that show significant doubts about the principle are marked. It is noted that most of the financial factors associated with the cash flows, the study of which is usually made with liquidity ratios. The weaknesses of this approach are presented and analyses of their impact on the efficiency of the audit work are made. Also is explained that is expected requirement in the audit report to be disclosed risks identified about going concern, and then the weaknesses of the ratios will be even more significant. To improve audit procedures are offered to use cash conversion cycle. The characteristics of this method are studied.